

JOHANNE A. VAN ARCHEM

Brokstukken van
een verleden

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK
DEVENTER

Sanne van Velde keek op toen de vraag gesteld werd of ze die avond nog iets bijzonders had. ‘Eh... ja,’ zei ze toen langzaam en streek haar halflange rode haar naar achteren. Ze draaide zich even om. Het was rustig in de apotheek, de meeste patiënten die voor medicijnen kwamen waren al geweest, het liep naar halfeen, het was bijna lunchtijd.

‘Waarom vraag je dat?’ vroeg ze.

‘Misschien heb je zin om vanavond, meteen na het werk, mee te gaan stappen?’

Sanne glimlachte. Ze deed het wel vaker na werktijd. Even een terrasje pikken, zoals ze dat noemden. De hele dag waren ze druk bezig in de apotheek waar Sanne werkte als hoofdassistente. Ze was bijna de oudste en zeker de meest ervaren kracht achter de smetteloze balie van de apotheek, dicht bij het centrum van de stad.

‘Jammer, maar ik kan niet,’ verzuchtte ze.

‘De meesten gaan mee,’ probeerde de an-

der nog.

Sanne knikte. 'Ik had graag gewild, maar ik heb beloofd mijn grootmoeder op te zoeken.'

De ander knikte begrijpend. Sannes grootmoeder leefde nog, ze was een eindje in de tachtig en woonde in een verzorgingstehuis. Dat ging voor, dacht ze. 'Ik wou dat ik mijn grootmoeder nog kon opzoeken. Ik heb mijn grootmoeder van moederszijde nooit gekend. Mijn andere grootmoeder is jaren geleden al overleden. Weet je dat ik haar soms nog mis, al ben ik zelf al getrouwd? Het was zo'n fijn mens.'

Sanne legde het recept naast de computer neer om ingeboekt te worden. 'Ik heb mijn grootouders van vaders kant ook nooit gekend. Die waren al overleden voor mijn ouders getrouwd waren.' Ze zweeg.

Haar collega vroeg niet verder. Ze kende Sannes omstandigheden. Sannes grootmoeder werd niet zo vaak bezocht door de familie. Moeder Van Velde was een uitzondering, die ging elke week een keer op bezoek bij de oude mevrouw Beekman, zoals Sanne haar eigen grootmoeder soms noemde.

Ze keek haar collega na, die wegdrentelde. Ik was liever met jullie meegegaan, maar ik

heb het beloofd.

Ze had net de avond tevoren te horen gekregen dat het weer eens tijd werd om een bezoek af te leggen in het verzorgingstehuis.

Moeder had gelijk, ze was er al wekenlang niet geweest.

Zo leuk was het niet om oma op te zoeken, daar draaide niemand omheen.

Sanne had geen oma die met de kleinkinderen had opgetrokken. Ze kon jaloers kijken naar de oudere vrouwen die stralend achter de wandelwagen liepen met hun kleinkind, glimmend van trots en liefde, die vertelden over de eerste stapjes, de woordjes, de schitterende opmerkingen van de peuters.

Moeder Jetta had vaak genoeg verteld dat oma nooit bereid was op te passen op de kleinkinderen. 'Het zijn de jouwe. Ik heb vroeger nooit oppas gevraagd. Ik heb het altijd zelf opgeknapt.'

Ach ja, oma.

Oma Beekman kreeg weinig bezoek, dat was alom bekend. Haar zusters en zwagers waren te oud, woonden niet in de omgeving of waren al overleden. Oma verkondigde al jarenlang dat iedereen haar altijd in de steek had gelaten.

Waarschijnlijk had oma nooit vrienden of bekenden gehad, zei Sanne vroeger al. Oma was een verbitterde vrouw, die weinig of niets kon waarderen van de goede zaken van het leven. Iedereen had het altijd beter dan zij en zij had nog wel zoveel moeten opofferen voor iedereen.

Sanne was dol op oma's enige zuster, maar die kwam ook zelden bij oma. Die tante was de oma geweest die ze node had gemist. Zij was de enige zuster die nog leefde en die nog redelijk ter been was, al woonde ze in Amsterdam.

Tante Hannie reisde het land nog door op haar ouderenpas. 'Nee, kind, aan je grootmoeder besteed ik mijn gratis reizen niet. Dat heeft weinig zin,' had ze meer dan eens berustend gezegd. 'Je grootmoeder en ik liggen elkaar niet. Dat is nooit anders geweest. Dat zal ook nooit veranderen.'

Sannes herinneringen waren gekoppeld aan eindeloze zondagmiddagen aan een tafel met een kopje thee zonder koekje, want 'in de oorlog had je helemaal niets'. Zelfs nu in de luxe jaren rond de eeuwwisseling klonk nog altijd die opmerking.

Oma was met de jaren niet milder gewor-

den. Zeker niet sinds ze was verhuisd naar een verzorgingstehuis. Als iemand op bezoek kwam, troonde oma steevast achter de tafel met een strak gezicht. 'Nee, kind, ik zet geen thee voor mezelf. Ik drink thee om drie uur in de grote zaal. Als je toch wat wilt hebben, pak dan maar een glas en zwengel er een zakje door. Ik hoef niets.'

Ze keek haar bezoek regelmatig de deur uit, zei Sanne meer dan eens.

Ze had zich als kind vaak verzet tegen die verplichte bezoeken. Toen ze te oud werd om volgzaam mee te gaan, werd er geklaagd door oma. Waar bleven de kleinkinderen? Ze had er maar twee, Sanne en haar broer Henk en die zag ze nooit. Vroeger wisten de kinderen wat dankbaarheid betekende. Tegenwoordig was er geen enkel respect meer voor ouderen.

Een zwakke poging van moeder om duidelijk te maken dat het niet altijd even leuk was bij oma, werd meteen de grond in geboord. Oma had een zwaar leven achter de rug; daarin was geen plaats voor gezelligheid.

En dan volgde haar levensloop in drie regels: ze was jong weduwe geworden, ze had het nooit breed gehad, ze was altijd aangewezen op anderen en dat terwijl haar man zijn

leven had gegeven voor het vaderland, maar kende het vaderland enige dankbaarheid? Vergeet het maar.

Moeder was dan overwonnen en zweeg.

Moeder Jetta had geen prettige jeugdherinneringen, misschien lag daar de oorzaak dat moeder erg bitter uit de hoek kon komen. Haar klaagzang klonk al even bekend als die van oma: ze stond er altijd alleen voor. Vader was altijd op pad. Vader Bert had zijn eigen zaak en in zijn vrije tijd zat hij graag te vissen. Zomers ging hij de Noordzee op om daar een paar dagen zijn hobby te beoefenen, als zijn werk het toeliet.

Sanne had al langere tijd gedacht dat het huwelijk van vader en moeder niet veel voorstelde, ze gingen beiden hun eigen gang. Die twee mensen waren toch lang geleden vol vertrouwen met elkaar begonnen? Of had dat iets met oma te maken, met een opvoeding die niet uitblonk in warmte en liefde?

Waarom was oma nooit hertrouwd, had Sanne vaak hardop gezegd tegen haar moeder. Ze was nog maar midden twintig toen opa stierf en zij zwanger achterbleef.

Moeder wist het niet. Over zoiets praatte ze niet met oma. De laatste keer dat Sanne die

opmerking had gemaakt was ze vijftien jaar geweest. Een hopeloze puber met romantische neigingen en diepe dalen van neerslachtigheid.

Het antwoord had Sanne zelf gegeven: er zal zich niemand hebben aangediend om mee te trouwen. En dat verwonderde de toen opstandige puber niet. Oma was nogal een lekker iemand om mee getrouwd te zijn, vond ze.

Toen was haar voor het eerst opgevallen dat er een bittere trek om moeder Jetta's mond lag. Later had ze dat begrepen. Het huwelijk van haar ouders was niet echt gelukkig.

Eigenlijk waren die gedachten door de jaren heen niet veel veranderd. Sanne was nu eind twintig.

Oma wist perfect hoe ze iemand op afstand moest houden. Moeder kende dat spel inmiddels ook aardig.

Sanne ging zo nu en dan zuchtend op bezoek bij oma en zo langzamerhand ook zuchtend op bezoek bij moeder. Toen ze een jaar of vijf geleden zelfstandig was gaan wonen, werden de bezoeken ook minder. Vader kwam geregeld aanwippen bij zijn dochter, moeder maar zelden.

Ze haalde diep adem. Hou op met dat ge-

zeur over je familie. Je weet wat die oude dame laatst zei: iedereen kent zijn narigheid, maar als iedereen zijn ellende op een grote bult mocht gooien en er een ander pakje uit diende te halen, pakte hij zijn eigen narigheid weer op.

Er waren ergere dingen op de wereld dan een oma die zich zwaar bedrogen voelde door het leven en een moeder die daar het hare van mee had gekregen.

Ze ging vanavond naar oma, die werd ten slotte een dagje ouder, ze was dik in de tachtig. Hoe lang nog had oma tijd van leven?

‘Ik heb dienst tot sluitingstijd,’ zei ze tegen haar collega, terwijl ze haar mantel aantrok om te gaan lunchen. ‘Vanaf halfzes kan ik het alleen wel af, dan kunnen jullie lekker op tijd weg.’

‘Bedankt,’ zei de ander dankbaar.

Sanne liep naar buiten en ademde diep in. Ze wandelde langzaam naar haar woning. Dat deed ze vaak tussen de middag, ze had een uur de tijd en woonde op enkele minuten afstand van haar werk.

Moeder, dacht ze. Zie je niet wat je aan het doen bent? Hoe vader van je wegdrijft, hoe je Henk op afstand houdt? Het lijkt wel alsof je

oma imiteert. Maar kan ik het je kwalijk nemen?

We hebben je teleurgesteld, Henk en ik. Dat zie ik elke keer als het woord werk valt. Je had Henk willen zien als een succesvolle arts of ingenieur, hij werd automonteur. Hij heeft goed zijn brood in de autofabriek, waar hij in de eindcontrole zit van de nieuwe vrachtwagens. Maar jij bent er niet tevreden mee.

Ik moest minimaal advocaat worden, het mocht ook nog dokter zijn. Ik heb een goede baan en ik ben er blij mee. Niet iedereen heeft de capaciteiten voor de universiteit. Ik mag het werk graag doen, al wordt het beroep al sinds jaar en dag uitgekleed tot het verpakken van kant-en-klare medicijnen in kleinere doosjes.

Ze zuchtte diep en hoorde een jolige, onbekende stem zeggen: 'Zorgen, meid? Kom op, de zon schijnt.'

Ze schrok ervan en zag een oudere man vrolijk naar haar lachen. Ze kende hem niet, maar lachte terug.

'U hebt groot gelijk,' zei ze en dwong zichzelf tot andere gedachten. Vanavond ging ze naar oma en daarna kon ze genoeg prakkise-